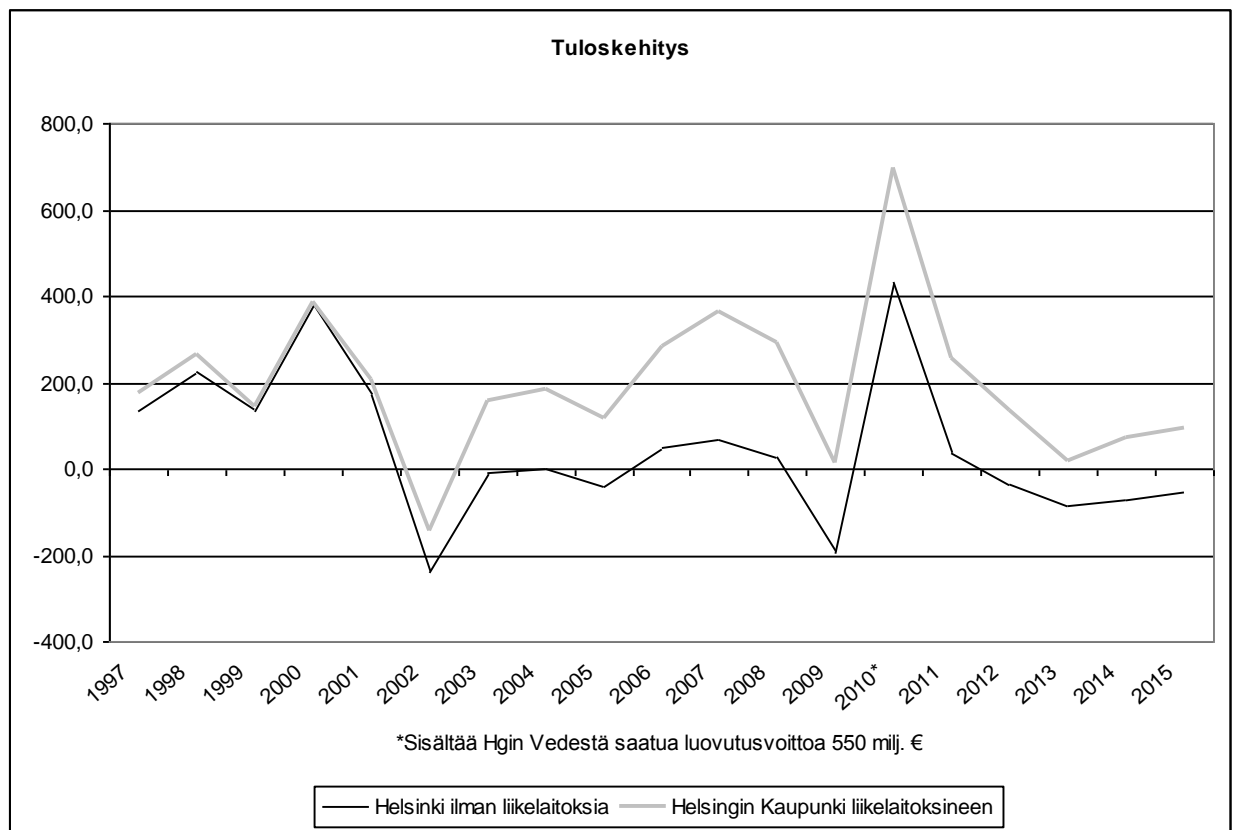

Pro kuntapalvelut verkoston arvioita ja ehdotuksia uudelle valtuustolle Helsingin kaupungin taloudesta ja budjetista

Kulut kaupunkilaisten tarpeiden mukaan

Kuluvan vuoden budjetti on laadittu pitäen lähtökohtana edellisen valtuuston laatimaa strategiaohjelmaa vuosille 2009–2012. Strategiaohjelman lähtökohta kaupungin taloudelle on, että toimintamenojen kasvu asukasta kohden ei ylitä kustannustason nousua. Kaupunki liikelaitoksineen on ollut voitollinen viimeisen 15 vuoden ajan vuotta 2002 lukuun ottamatta (kuvio 1.) Budjetin ja taloussuunnitelman mukaan tulorahoitus on positiivinen vuosina 2012–2015.

Kuvio 1 Helsingin kaupungin ja sen liikelaitosten tuloskehitys, Milj. €

Vanhan strategiaohjelman perintönä vuoden 2013 budjetissa menot kasvavat 3 % vuoden 2012 toteutuihin menoihin nähden. Sosiaali- ja terveystoimen menot kasvavat vain 1 %. Vuosille 2014 ja 2015 budjetissa on varauduttu 2,4 % kustannusten nousuun, mikä on vähemmän kuin kuntasektorin arvioitu kustannustason nousu. (TA Yleisperustelut s. 52). Menot siis reaalisesti pienenevät. Tämä on aikaisempien vuosien kokemuksen mukaan aina tarkoittanut palvelujen heikentämistä.

Vanhan strategiasuunnitelman lähtökohta on palveluja heikentävä ja kaupunkilaisten epävarmuutta ja turvattomuuden tunnetta lisäävä. Menojen supistamisen seuraukset ovat kauaskantoisia. Nykyisellä linjalla sosiaaliset ongelmat ja eriarvoistuminen jatkuvat ja jälkien siivoaminen maksaa säästöihin nähden moninkertaisesti.

Helsingin pro kuntapalvelut ehdottaa, että tulevassa strategiaohjelmassa luovutaan tavoitteesta, että toimintamenojen kasvu asukasta kohden ei ylitä kustannustason nousua. Sen sijaan tulisi tarkastella kaupunkilaisten tarpeita kullakin hallinnonalalla ja määrittellä menokehitys tämän mukaan. Menojen rahoittaminen on sitten hoidettava niin, että näihin tarpeellisiin menoihin rahat löytyvät.

Irti alibudjetoinnista

Helsingin kaupungin budjetissa on vuodesta toiseen harrastettu ns. alibudjetointia, eli lakisääteisetkin menot on budjetoitu liian pieninä. Kuntalain mukaan talousarvio on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseksi turvataan. Tämän takia on vuosi toisensa jälkeen vuoden lopulla marraskuussa myönnetty määrärahojen ylityksiä tai tehty lisäbudjetteja menoilta, jotka on budjetoitu alakanttiin (taulukko 1). Erityisen räikeää tämä on ollut sosiaaliviraston menojen kohdalla. Vuonna 2012 sosiaali- ja terveystoimen menot oli budjetoitu 57 milj. € liian pieninä (Kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportti 4/2012). Menojen budjetoiminen lähtökohtaisesti liian pienenä aiheuttaa kaupunkilaisille epävarmuutta palvelujen saatavuudesta ja lisäpaineita ja eettisiä ongelmia henkilökunnalle *Tulevassa strategiasuunnitelmassa alibudjetoinnista on päästävä eroon.*

Taulukko 1.

Käyttötalouden osan menot toimialoittain	Milj. €					
Menojen toteuma valtuuston hyväksymään alkuperäiseen budjettiin verrattuna						
Positiivinen ero = budjetin ylitys	2007	2008	2009	2010	2011	2012*
Kaupunginjohtaja	-31	-130	-36	-22	-40	-40
Rakennus ja ympäristötoimi	21	43	23	67	71	2
Sosiaali- ja terveystoimi	44	97	80	109	44	57
Sivistys ja henkilöstötoimi	0	-55	-26	-15	-21	-5
Kaupunkisuunn. ja kiinteistötoimi	-5	-2	-6	10	17	18
Toimialat yhteensä	29	-48	34	148	70	32

* Kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportti 4/2012

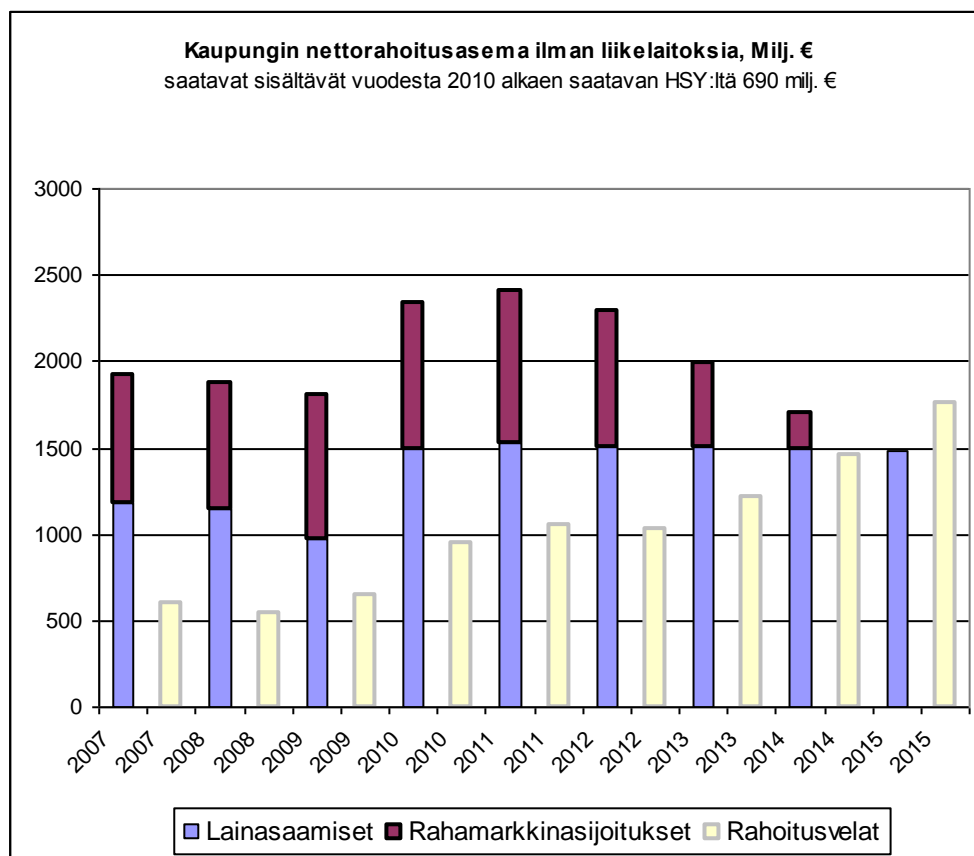
Velkaantuminen ei ole ongelma

Tiukkaa kulukuria perustellaan sillä, että kaupungin rahoitus ei ole tasapainossa ja velkaa joudutaan ottamaan lisää. Yleisperustelujen mukaan velkaantuminen johtuu keskeisesti investoinneista ja erityisesti uusien asuinalueiden rakentamisesta. Samalla todetaan, että nämä investoinnit uusiin asuinalueisiin tuottavat tuloa tulevaisuudessa. (Yleisperustelut s.13). Budjetin ja taloussuunnitelman lähtökohta on siis, että palveluihin tarkoitettuja varoja käytetään tuloa tuottavien investointien rahoittamiseen. Missään ei kuitenkaan esitetä, mitä tarkoitetaan tuloa tuottavilla investoinneilla, mitkä investointihankkeet tai niiden osat ovat tuloa tuottavia ja miten tulot on arvioitu.

Kaupungin vuoden 2013 talousarvion yleisperusteluosassa todetaan, että kaupungin lainakanta on taloussuunnitelmakauden lopussa 2,5 mrd. € ja n. 4100 € kaupunkilaista kohden. Lainojen määrä on kuitenkin liioiteltu. Tämä johtuu siitä, että lainoja ei ole jaettu liikelaitosten ja kaupungin lainoihin eikä Helsingin Energialta siirrettäviä rahoja ole huomioitu budjetissa. Jos lainamäärää korjataan em. tekijöillä, päädytään n. 1,5 mrd. lainasummaan (kaupunki ilman liikelaitoksia) vuoden 2015 lopussa. Lainamäärä on siis noin kaksinkertainen vuoteen 2009 verrattuna eikä nelinkertainen, niin kuin yleisperusteluissa esitetään (ks. tarkemmin liite).

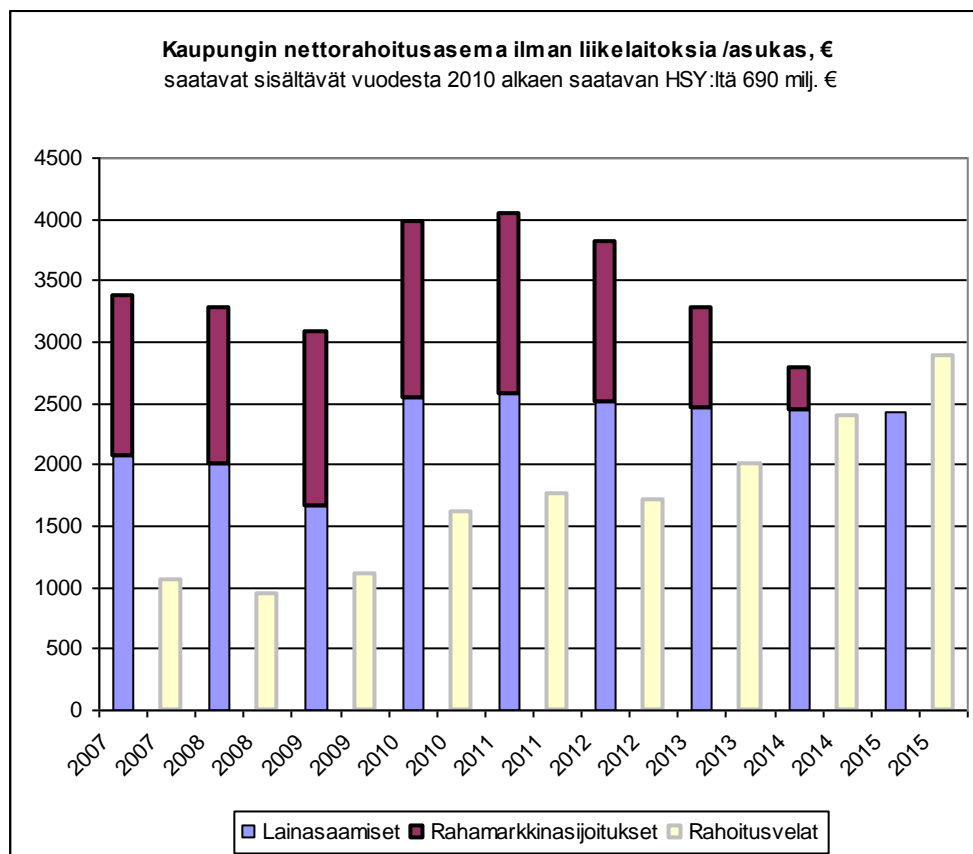
Vaikka velat kaksinkertaistuvat vuodesta 2009, kaupungilla on edelleen saatavia enemmän kuin velkoja. Kuvioissa 2 ja 3 on esitetty nettorahoitusaseman eli saatavien ja velkojen erotuksen kehitys kokonaissummina ja asukasta kohden. Kuvion luvut perustuvat hyväksytyyn budjetin lukuihin. Nettorahoitusasema muuttuu negatiiviseksi vuonna 2015 eli tuolloin kaupungilla on velkoja enemmän kuin rahoja ja saatavia. Jos huomioidaan siirtomahdollisuus Helsingin Energialta, jota ei ole budjetoitu, ovat velat ja saatavat vuonna 2015 yhtä suuret.

Kuvio 2

Helsingin Pro kuntapalvelut esittää, että kaupungin periaatteeksi otetaan tuloa tuottavien investointien rahoittaminen lainarahalla. Samalla esitämme, että kaupunki laatii laskelmat kunkin investointiprojektin arvioiduista tuloista ja esittää laskelmien perusteet valtuuston päätösten tueksi.

Kuvio 3

Helsingin Energialta siirrettävät voitot budjettiin

Helsingin Energialta on siirretty voittoja kaupungin talouteen vuosina 2002-2012 yhteensä 1,7 mrd. €. Jos tätä siirtoa ei olisi tehty, kaupungin velat olisivat tämän verran suuremmat. Näitä siirtoja ei ole missään vaihteessa budjetoitu. Näin budjeteissa esitettävät arviot velkojen kasvusta ovat olleet liioiteltuja eikä valtuustolla ole ollut budjettia käsitellessään oikeita tietoja kaupungin talouden tilanteesta.

Siirrot tulevat tulevaisuudessa mahdollisesti pienentymään jos energialaitos joudutaan EU-määräysten vuoksi yhtiöittämään. Helsingin Energian budjetti ja taloussuunnitelma on laadittu ottamatta huomioon mahdollista yhtiöittämistä. Johdonmukaisesti näin tulisi tehdä myös koko kaupungin budjetissa.

Esitämme, että uusi valtuusto päättäisi sisällyttää siirrot Helsingin Energialta budjetteihin.

Liite: Kaupungin velkamäärän laskennasta budjetissa

Velkojen erittely, Milj. €	Lainakanta		Muutokset			Lainakanta
	Tilinpäätös	Arvio*	Budj ja Ts	Hgin Energialta, arvio		
	2009	2012	2013-2015	2013	2014-2015	2015
Kaupunki	648	1 028	728	150	150	1 456
Liikelaitokset	240	266	238			504
Yhteensä	888	1 294	966	150	150	1 960

* Talouden ja toiminnan seurantaraportti 4/2012

Helsingin kaupungin velat ovat budjetissa liioitellun suuret, koska

- Velkasumma 2,5 mrd. euroa sisältää liikelaitosten investointeihinsa ottamat lainat. Nämä pääsääntöisesti maksetaan liikelaitosten tuloilla. Kaupungin virastojen (palvelutuotanto ja hallinto) lainakanta vuoden 2012 lopussa on kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportin mukaan 1 mrd. € ja liikelaitosten n. 0,3 mrd. €.
- Kaupungin velkasumma vuoden 2012 lopussa on pienempi kuin budjetissa, koska vuodelle 2012 budjetoitu 250 milj. € lainan nosto ei toteutunut. Se ei toteutunut, koska Helsingin Energialta siirrettiin kaupungille 200 milj. €. Tämä siirto oli tiedossa kun budjetti hyväksyttiin, joten lainasummissa on tietoisesti vääristelyä.
- Helsingin Energialta voidaan myös kaudella 2013-2015 siirtää varoja kaupungille. Siirrot pienenevät, mikäli Helsingin Energia tai osia siitä joudutaan EU-määräysten vuoksi yhtiöittämään. Osakeyhtiömuotoinen Energia joutuu maksamaan voitoistaan yhteisöveron (24,5 % vuonna 2012), mutta muuten se voi jakaa osinkoja vapaasti. Helsingin Energian tulos vuodelta 2012 tulee olemaan n. 200 milj. €, joten n. 150 milj. € siirto voidaan tehdä vuonna 2013. Tätä ei ole budjetissa. Vuosille 2014-2015 voidaan täysin realistisesti arvioida yhteensä 150 milj. € siirto. Tällöin velat tulevat olemaan n. 1,5 mrd. euroa vuoden 2015 lopussa. Tämä on n. 2500 € asukasta kohden.